

ВИЛХЕЛМ ХАУФ

ДЖУДЖЕТО ДЪЛГОНОСКО

Част 9 от „Приказен алманах“

Превод от немски: Диляна Ламбрева, 2005

chitanka.info

Господарю! Съвсем не са прави онези, които смятат, че само по времето на Харун ал Рашид, владетеля на Багдад, е имало феи и вълшебници или които твърдят дори, че историите, които знаем от разказвачите по градските пазарищата за делата на зли магьосници и техните слуги, са измислица. И днес има феи, а не е далеч времето, когато аз самият станах свидетел на случка, в която злите вълшебници очевидно имаха намеса и която ще ви разкажа.

В един известен град в моето отечество Германия преди много години скромно и почтено живеел един обуцар с жена си. Денем той седял на един ъгъл и кърпел обуца и пантофи; правел и нови по поръчка, но тогава първо си набавял кожа, защото бил беден и нямал запаси.

Жена му продавала зеленчуци и плодове, които отглеждала в малка градинка пред градската порта, и много хора пазарували при нея на драго сърце, защото ходела чисто и спретнато облечена и знаела как да подреди и изложи стоката си.

Двамата имали хубаво момче с приятно лице, добре сложено и доста едро за дванайсетте си години. То обикновено прекарвало времето си при майка си на зеленчуковия пазар. Случело ли се жените или готвачите да закупят много стока от жената на обуцаря, то им помагало да я отнесат у дома си и се връщало я с хубава китка, я със златна паричка, я с парче сладкиш, защото, щом господарите на готвачите видели хубавото момче, му се радвали и го възнаграждавали богато.

Един ден жената на обуцаря продавала на пазара както обикновено. Пред себе си била наредила няколко коша със зеле и други зеленчуци, какви ли не билки и подправки, а в една кошничка имала дори ранни круши, ябълки и кайсии. Малкият Якоб, така се наричало момчето, седял до нея и с ясното си гласче хвалило стоката:

— Насам, господа, вижте какво хубаво зеле, какви уханни билки! Жени, вижте, ранни круши, ябълки петровки и кайсии! Кой ще си купи? Майка ми ще ви ги даде евтино!

Така момчето приканвало купувачите.

По това време на пазара дошла една старица, цялата окъсана и опърпана, с дребно, сбръчкано лице. Очите ѝ били зачервени, а носът ѝ остър и извит почти достигал щръкналата брадичка. Като вървяла, се

подпирала на дълга сопа и се придвижвала някак особено; накуцвала, тътрела нозете си и се поклащала така, сякаш на ходилата си имала колелца и можела всеки момент да се прекатури и да забие дългия си нос в паважа.

Жената на обуцаря следяла внимателно старицата. Вече шестнайсет години, откак всеки ден излизала на пазара, но дотогава не била виждала тази странна особа. И като забелязала, че старицата закуцукала към нея и се спряла пред кошовете ѝ, неволно я обзел страх.

— Вие ли сте Хане, продавачката на зеленчук? — попитала я старицата с неприятен, креслив глас, а главата ѝ непрестанно се тресяла.

— Да, аз съм — отвърнала жената на обуцаря. — Желаете ли нещо?

— Ще видим, ще видим! Да поразгледаме билчиците, билчиците и да видим дали ще ти се намери туй, дето ми е нужно — отвърнала старицата, надвесила се над кошовете и започнала да рови из тях с черните си грозни ръце. Сграбчвала красиво и кокетно подредените билки с дългите си, подобни на паяжина пръсти и после доближавала една или друга от тях до дългия си нос, въртяла ги и ги душела.

На жената на обуцаря сърцето я заболявало, като гледала как старата жена подмята редките ѝ билки, но не смеела да се обади, защото било право на купувача да огледа стоката. Въпреки това изпитвала особено отвращение към старицата.

Щом преровила целия кош, тя започнала да си мърмори:

— Стоката не струва, билката не струва, няма нищо от това, което диря. Къде, къде по-добре беше преди петдесет години! Не я бива, не я бива!

Тези приказки подразнили малкия Якоб.

— Чуй ме, безсрамна бабке! — викнал сърдито той. — Първо бъркаш с ужасните си кафяви пръсти из хубавите билки и ги мачкаш, после ги завираш в дългия си нос, така че никой от тези, дето гледат, да не ги купи повече, а сега обиждаш стоката ни, че не струва, при все че готвачът на самия херцог пазарува всичко при нас!

Старицата извърнала кривогледите си очи към смелото момче, изсмяла се противно и заговорила ядосано:

— Синче, синче, значи ти харесва носът ми, дългият ми хубав нос? Нека и на теб да ти израсне наред с лицето и да стига чак до брадичката! — Докато говорела така, се доближила до другия кош, в който било изложено зеле. Взела в ръцете си най-хубавите бели глави, притиснала ги една о друга, така че те изскърцали, после пак ги захвърлила небрежно в коша и продължила:

— Стоката за нищо не става, зелето за нищо не става!

— Я престани да клатиш главата си така противно! — плахо се обадило момчето. — Шията ти е тънка като дръжка на зелка, лесно може да се пречупи и главата ти да се търколи в коша. Кой ще купува тогава?

— Не харесваш ли тънките шии? — през смях избръщолевила старицата. — Без шия ще бъдеш, главата ти ще излиза направо от раменете, за да не падне от малкото тяло!

— Стига сте говорили врели-некипели на малкия — не издържала накрая жената на обуцаря и викнала, ядосана от дългото оглеждане, опипване и душене на стоката. — Ако ще купувате нещо, побързайте, така ми гоните другите купувачи!

— Добре, нека бъде, както казваш! — креснала старицата и я изгледала навъсено. — Ще взема от теб шестте зелки. Но виж, аз трябва да се подпирам на сопата, като вървя, и не мога да нося нищо. Пусни синчето си да ми ги донесе до вкъщи, а аз ще го възнаградя.

Малкият не искал да тръгне със старицата и се разревал, защото при вида на грозната жена направо му се повдигало. Но майката строго му наредила да се подчини, защото смятала за грях така да се натоварва старата, немощна женица. Почти разплакано, момчето сторило, каквото му било заповядано, вързало зелките в една кърпа и последвало старицата през пазара.

Тя не можела да върви много бързо и й било нужен почти час, докато стигне до края на града, където се спряла пред една малка схлупена къща. Там тя извадила от джоба си една стара ръждива кука, пъхнала я умело в една дупчица във вратата и тя в миг се отворила с трясък. Но каква била почудата на малкия Якоб, щом прекрачил прага! Отвътре домът имал великолепно наредба, таванът и стените били от мрамор, а мебелите от най-хубавото абаносово дърво, украсени със злато и обработени скъпоценни камъни. Подът бил стъклен и толкова гладък, че малкият се подхлъзнал и паднал. Старицата извадила малка

сребърна свирка от джоба си и свирнала така, че звукът пронизал цялата къща. Веднага по стълбите заслизали морски свинчета и Якоб много се почудил, като видял, че те ходели изправени и на лапичките си имали орехови черупки вместо обувки, че били облечени в човешки дрехи и с шапчици по последна мода на главичките.

— Къде са ми пантофите, гадини такава? — креснала старицата и ги замерила със сопата си така, че те изквичали и скокнали нависоко. — Колко още трябва да стоя тук?

Животинките хукнали бързо нагоре по стълбите и се върнали с черупки от кокосов орех, подплатени с кожа, които умело нахлузили на нозете на старицата.

В миг тя спряла да куцука и да се тътри. Захвърлила сопата и много бързо се плъзнала по стъкления под, като влачела за ръка малкия Якоб. Така стигнали до една стая, която била наредена с всякаква покъщнина и приличала на кухня, макар масите от махагоново дърво и диваните с пищни покривки повече да подхождали на салон за приеми.

— Седни синчето ми — рекла старицата съвсем дружелюбно, като го побутнала към ъгъла на един диван и поставила пред него една маса, така че да не може да се измъкне. — Седни, толкова тежък товар пренесе, човешките глави не са много леки, не са много леки.

— Но госпожо, какви са тези странни неща, дето говорите? — викнало момчето. — Че съм изморен, изморен съм, но знам, че носех зелки, които купихте от майка ми.

— А, бъркаш — засмяла се старата жена, отворила вързопа и извадила една човешка глава, като я държала за косите.

Малкият онемял от уплаха. Не можел да проумее как е станало това, но се притеснил за майка си, защото си помислил, че ако се разчуело за човешките глави, със сигурност щели да обвинят именно нея.

— Трябва да те възнаградя с нещо задето си толкова възпитано момче — мърморела старицата, почакай малко да ти забъркам една супичка, за която ще си спомняш цял живот. — Като рекла това, свирнала отново. Първо се появили четири морски свинчета, които носели човешки дрехи, готварски престилки, а в поясетата си били затъкнали дървени лъжици и ножове за транжиране. След тях на подскоци пристигнали множество катерички, натъкмени в шалвари; те ходели изправени и носели зелени кадифени фесчета. Изглежда, това

били помощниците, защото с голяма бързина се покачили по стените, свалили от полиците тигани и съдинки, яйца и масло, билки и брашно и ги сложили на печката. А старицата сновяла непрекъснато напред-назад с пантофите си от кокосови черупки и малкият забелязал, че много се стараела да му приготви нещо вкусно. Ето че огънят забумтял, в гърнето нещо зацвъртяло и приятна миризма се разнесла из стаята. Бабичката притичвала непрестанно насам-натам, следвана от катеричките и морските свинчета, и щом минела покрай огъня, завирала дългия си нос в гърнето. Най-сетне нещо заклокочило и засъскало, надигнала се пара и се разляла пяна. Тогава тя свалила гърнето от огъня, сипала от супата в сребърна съдинка и я сложила пред малкия Якоб.

— Ето, синче, ето, като изядеш тази супичка, ще се сдобиеш с всичко, което така ти хареса у мен! И за да те бива все пак за нещо, ще станеш умел готвач. Но билката, ах, билката никога не ще откриеш! Майка ти защо нямаше от нея в кошовите си?

Малкият не разбирал добре какво му говорела тя; бил се съсредоточил изключително върху супата, която му се усладила невероятно.

Майка му приготвяла вкусни гозби, но никоя от тях не била толкова хубава.

От супата се надигал аромат на чудни билки и подправки, била едновременно сладка и кисела и изключително хранителна.

Докато поглъщал последните лъжици от супата, морските свинчета закадили с арабски тамян, чиито синкави облачета се понесли из стаята. Облачетата взели да се сгъстяват и да слизат все пониско. Ароматът им въздействал упойващо на малкия и колкото и да си казал, че трябва да се прибира при майка си, само като се надигнел, изпадал отново в унес, докато накрая сънят не го повалил окончателно и той заспал дълбоко на канапето на старицата.

Присънили му се странни неща. Струвало му се, че старата съблича дрехите му и го увива в катерича кожа. Сега той можел вече да скача и да се катери като катерица и започнал да общува с останалите катерички и морски свинчета, отличаващи се с добро възпитание и маниери, и да служи като тях на старицата. Първоначално го карали само да чисти обувки; трябвало да маже и да лъска кокосовите орехи, които подарката носела наместо пантофи. И тъй като в бащиния му

дом често вършел това, работата му идеала отръки. В просъница му се сторило, че след около година получил по-престижна задача — заедно с още няколко катерички трябвало да събират слънчев пращец и като натрупат достатъчно, да го пресяват през най-финото сито. Това се налагало понеже госпожата, която нямала нито един зъб в устата си и не можела да захапва добре, намирала пращец за чудесен и ги карала да ѝ месят хляб от него.

Като изминало отново към година време, бил преместен на служба при слугите, които доставяли вода за пиене на магьосницата. Да не си помислите, че за целта трябвало да поставят в някоя яма варел или бъчва на двора, където да се събира дъждовната вода? Катеричките и Якоб трябвало да изгребват с лешникови черупчици росата от цветовете на розите. Само такава вода пиела магьосницата и тъй като тя поглъщала значителни количества, работата на водоносците не била лека.

След една година старата го поставила да върши къщна работа; трябвало да чисти подовете и тъй като те били навсякъде само от стъкло, по което се отпечатвало и най-лекото дихание, работата му коствала доста усилия. Слугите трябвало първо да изчеткват подовете, а след това с парцали, завързани на краката, умело да се пързаят по тях. На четвъртата година Якоб най-сетне бил преместен в кухнята. Това била почетна длъжност, до която можело да се стигне само след дълго изпитание. Там се издигнал от помощник до майстор на пастета и придобил такава невероятна сръчност и опит във всички готварски работи, че сам се чудел на себе си. Научил се да разбира и приготвя всичко бързо и богато.

Така, в служба на старицата, изминали около седем години.

Един ден на излизане магьосницата събула кокосовите си пантофи, поела в ръка кошницата и бастуна си и наредила на Якоб да хване и оскубе едно пиле, да го подправи богато с всякакви мерудии и когато тя се прибере, пилето да е изпечено така хубавичко, че да е хванало златна коричка.

Якоб приготвил пилето по всички правила на готварското изкуство: извил му врата, попарил го с вряла вода, оскубал го умело, опърлил го така, че кожата му станала гладка и фина, и извадил вътрешностите му. Тогава отишъл да потърси подправки, с които да го напълни. В килера, където старицата съхранявала билките и

мерудиите, Якоб забелязал едно долапче с полуотворена вратичка, на което дотогава не бил обръщал внимание. Приблизил се с любопитство, за да види какво има в него, и с почуда открил множество кошнички, от които се носел силен, приятен аромат. Отворил една от тях и намерил билка с много особен вид и цвят. Стъбълцето и листата ѝ били зелено-сини, а цветът ѝ — ситен и огненочервен, осеян с жълти точки. Якоб разгледал внимателно цветето, помирисал го и усетил, че то ухаело със същия силен аромат, който се носел от супата, която старата му била сготвила. Но мирисът бил толкова натрапчив, че започнал да киха все по-силно и по-силно, докато накрая от кихавицата се разбудил.

Намерил се на канапето на старицата и се огледал учудено.

— Не мога да повярвам! Колко истински може да изглежда сънят! — рекъл си той.

— Бих могъл да се закълна, че станах красива катеричка, приятелче на морските свинчета и другите животинки, а при това и голям готвач! Как ще се смее мама, като ѝ разкажа за всичко! Но няма ли да се сърди, че заспах в чужда къща, вместо да ѝ помагам на пазара?

С тези мисли той скокнал от канапето и тръгнал да си ходи. Усетил тялото си вдървено от съня, особено врата, заради който не можел хубаво да си върти главата. Станало му смешно на самия себе си, защото бил като замаян от съня: при най-малкото невнимание удрял носа си в стената или в някой шкаф или пък щом се извърнел — в някоя греда на вратата. Катеричките и морските свинчетата се въртели наоколо му скимтейки, сякаш искали да го последват. На тръгване Якоб им предложил да ги вземе със себе си, защото били симпатични животинки, но те бързо се втурнали обратно вътре. След като се отдалечил, чувал само скимтенето им.

Магьосницата го била отвела в най-отдалечената част на града и той едва се оправял из тесните улички, а и ако съдел по голямото стълпотворение, съвсем скоро оттам било минало джудже. Отвсякъде чувал да се вика:

— Ау, я вижте какво грозно джудже! Откъде се взе? Леле, какъв му е дълъг носът и как му е забита главата направо в раменете, а пък ръцете, у-у-у какви са черни и грозни!

По друго време самият той сигурно също щял да тръгне подир него, защото давал мило и драго да погледа великани, джуджета или чуждестранни носии, но сега се бил запътил към майка си и трябвало да побърза.

Като наближил пазара, го обзел страх. Майка му била още там и имала доста плодове в кошовите си, значи не бил спал дълго. Но отдалече му се сторило, че е много тъжна, защото не приканвала минувачите да пазаруват от нея, а била подпряла лицето си с ръце и когато той наближил, му се видяла по-бледа отпреди. Поколебал се какво да стори, но накрая се пристрашил, промъкнал се зад нея, сложил свойски ръката си на раменете ѝ и рекъл:

— Какво ти тежи майчице? Да не ми се сърдиш?

Жената се извърнала, но изпищяла ужасена и се отдръпнала от него.

— Какво искаш от мен, грозно джудже? — викнала тя. — Марш, марш отук! Не понасям подобни шегите!

— Но, майко, какво ти става? — попитал Якоб съвсем изплашен. — Ти наистина не си добре. Защо искаш да прогониш собствения си син?

— Вече ти казах! Върви си по пътя! — отвърнала сърдито госпожа Хане. — Със преструвки от мен няма да изчоплиш пари, урод такъв!

— Господ наистина ѝ е помрачил разсъдъка! — рекъл притеснено малкият. — Как да направя, че да си я прибера вкъщи? Мила майчице, вразуми се! Погледни ме по-добре, та аз съм твоят син, Якоб.

— Не, този става вече безсрамен с шегите си — обърнала се Хане към съседката си. — Погледнете това грозно джудже. Застана тука и със сигурност ще прогони всичките ми купувачи, а на всичкото отгоре си позволява да се подиграва с нещастията ми. Вика ми: „Аз съм твоят син, твоят Якоб! Безсрамник!“

Тогавата се надигнали съседките ѝ и започнали да ругаят грубо колкото можели — а както добре ви е известно, продавачките от пазара ги бива за такива неща. И го наредили хубавичко за това, че взема на подбив нещастията на бедната Хане, на която преди седем години били откраднали чудно красивото момче. Заплашили го всички да се нахвърлят отгоре му и жив да го издерат, ако не си тръгне незабавно.

Горкият Якоб не знаел какво да мисли след всичко това. Та нали той, както сам мислел, същата заран бил отишъл както обикновено с майка си на пазара, помогнал ѝ да нареди плодовете, после отишъл със старицата в къщата ѝ, хапнал една супичка, подремнал малко и се върнал, а ето че майка му и съседките разправяли за някакви седем години! И го наричали противно джудже! Какво ли се е случило с него?

Като видял, че майка му не ще и да чуе за него, от очите му бликнали сълзи и тръгнал бавно надолу по улицата към работилницата на баща си, където той по цял ден седял и кърпел обуца.

„Искам да видя — мислело си момчето — дали и той ще се прави, че не ме познава. Ще застава зад вратата и ще поговоря с него.“

Като пристигнал до работилницата на обуцаря, Якоб се спотаил зад вратата и огледал вътре. Майсторът бил така погълнат в работата си, че изобщо не го забелязал. Но когато ненадейно хвърлил един поглед към вратата, изпуснал обувките, телта и конците и извикал ужасен:

— За Бога, какво е това там?

— Добър вечер, майсторе! — заговорил го дребосъкът на влизане в дюкяна му. — Как върви?

— Зле, зле господинчо! — за огромна почуда на Якоб отвърнал баща му, който също, изглежда, не го познал.

— Работата в дюкяна не ми иде вече така отръки. Съвсем сам съм, а и започнах да остарявам, но не мога да си позволя чирак.

— Но нямате ли синче, което от време на време да може да ви отменя? — продължил да разпитва дребосъкът.

— Имах момче, казваше се Якоб и трябваше сега да е строен, пъргав момък на двацет години, който да ме подкрепя здравата в работата. Ха, какъв живот щеше да е това! Още като беше на дванайсет години, си личеше, че е похватно и сръчно момче и че отбира не малко от занаята. А беше и хубаво, приятно на вид. Как щеше само да ми привлича купувачите и нямаше да кърпя обуца, а само да шия нова стока! Но какво ли няма по земята!

— Но къде се е загубил вашият син? — попитал Якоб с треперещ глас баща си.

— Господ знае — отвърнал му той. — Минаха седем години откак ни го отвлякоха от пазара.

— Преди седем години! — възкликнал ужасен Якоб.

— Да, господинчо, преди седем години. Още помня като ден днешен как жена ми си дойде вкъщи с рев и писъци и каза, че детето не се върнало целия ден. Разпитвала за него и го търсила навсякъде, но не могла да го намери. Винаги съм си мислел и съм казвал, че може да стане така. Якоб беше красиво дете — това трябва да се отбележи. Жена ми се гордееше с него и ѝ беше много драго хората да го хвалят; често го пращаше да разнася зеленчука и други покупки по богаташките домове. И имаше защо, всеки път момчето се връщаше с пълни ръце. Но ѝ казвах да внимава, че градът е голям и в него живеят немалко лоши хора! „Пази Якоб!“ — ѝ повтарях. И стана така, както казвах. Веднъж на пазара дошла една противна старица, взела да се припира за цената на плодовете и зеленчуците и накупила накрая толкова, че не можела сама да ги носи. Жена ми, състрадателната душа, изпратила момчето да ѝ помага — и от този час насетне не го видяла повече.

— И оттогава са минали седем години, казвате?

— През пролетта ще станат седем години. Помолихме да го издирят, обикаляхме от къща на къща и разпитвахме. Някои познаваха момчето и го обичаха и търсеха заедно с нас, но напразно. Никой не познавал старата жена, която купила зеленчуците. Само една престара бабичка над деветдесет години каза, че може да е била злата фея Кройтервайс, която идва в града на всеки петдесет години, за да напазарува всичко, което ѝ е необходимо.

Така говорел бащата на Якоб и в същото време здравата чукал обувките и разтягал телта с две ръце. На малкия постепенно му се изяснило какво го било сполетяло. Разбрал, че не бил сънувал, а наистина е бил катеричка и е служил при лошата фея. Сърцето му се изпълнило с толкова яд и болка, че малко му оставало да се пръсне. Старата му била отнела седем години от младостта и какво получил в замяна? В замяна на това, че можел да лъска пантофи от кокосови черупки, че можел да почисти стая със стъклен под, че научил всички тайни на готварското изкуство от морските свинчета! Стоял така дълго и размишлявал за съдбата си, докато баща му го попитал:

— Нещо искате ли от това, което изработвам, млади господине? Нови пантофи или — продължил със смях той — калъф за носа ви?

— Какво намекувате за носа ми? — попитал Якоб. — За какво ще ми е калъф?

— Е — отвърнал обущарят, — всеки с вкуса си! Но вижте какво ще ви кажа — ако аз имах такъв ужасен нос, щях да си поръчам калъф от лъскава розова кожа. Вижте, имам едно парченце под ръка. Вярно, че ще е нужен най-малко половин метър от нея, но колко добре ще ви пази, господинчо! Убеден съм, че се блъскате в рамката на всяка врата и във всяка кола!

Дребосъкът онемял от ужас. Опипал носа си — той бил дебел и дълъг май около две педи! Значи старата била променила външния му вид, затова майка му не можела да го познае и за всички бил грозно джудже!

— Майсторе — обърнал се той почти разплакан към обущаря, — имате ли под ръка огледало, в което мога да се огледам?

— Млади господине — отвърнал сериозно баща му, — образът, който ви е отреден, не може да бъде причина за суетност и не ви е нужно през час да се гледате в огледало. Отвикнете от това, за вас особено това е смешна привичка.

— И въпреки това нека да се погледна в огледалото — настоял дребосъкът. — Уверявам ви, че не е от суетност.

— Не ме занимавайте с това, нямам огледалце. Жена ми има, но не знам къде го крие. Но ако наистина се налага да се погледнете в някое огледало, от другата страна на улицата живее Урбан, бръснарят, той има огледало, два пъти по-голямо от главата ви. Огледайте се в него! Желая ви приятен ден!

С тези думи баща му леко го избутал от работилницата, затворил вратата след него и отново се заел с работата си. А малкият, напълно съкрушен, пресякъл улицата и се отправил към Урбан, бръснаря, когото знаел отпреди.

— Добро утро, Урбан — рекъл му той. — Идвам при вас с една молба. Бъдете така добър и ми позволете да се погледна в огледалото!

— С удоволствие, ето го там! — възкликнал бръснарят през смях и клиентите му, които чакали да бъдат обръснати, също прихнали заедно с него.

— Хубав момък сте, строен и личен; с лебедова шия, ръце като на кралица и такова чипо носленце, че по-хубаво човек не може да желае. Малко сте суетен, вярно, но нищо. Огледайте се, да не

разправят хората, че от завист не съм ви позволил да се видите в моето огледало.

Така говорел бръснарят и звучен кикот изпълвал дюкяна му. В това време дребосъкът отишъл пред огледалото и се огледал. От очите му бликнали сълзи.

— Да, в този вид наистина не можеш да познаеш твоя Якоб, мило мамо — казал си той. — Не изглеждале той така в доброто време, когато ти обичаше да се хвалиш с него пред хората!

Очите му били станали малки и приличали на свински, носът му бил огромен и висял над устата и брадата, шията, изглежда, му била отнета напълно, защото главата му била забита навътре в раменете и той можел да я върти наляво или надясно само с големи мъки. На големина тялото му било същото като преди седем години, когато бил на дванайсет. И докато другите момчета от дванайстата до двайстата си година израствали на бой, той бил пораснал на ширина. Гърбът и гърдите се били надули и изглеждали като малък, но здраво напълнен чувал. Това дебело туловище се крепяло на тънки крачета, които изглеждали недорасли за тази тежест. За сметка на това ръцете, които висели до тялото, били дълги колкото на зрял мъж; дланите били груби и черни, пръстите — дълги и паякообразни и ако ги разперел хубаво, можел да стигне с тях пода, без да се навежда. Така изглеждал малкият Якоб — бил се превърнал в уродливо джудже.

Сега си припомнил онази сутрин, в която старицата дошла да види кошове на майка му. Всичко, което тогава порицал у нея — дългия нос, грозните пръсти, всичко му била лепнала, само дългата трепереща шия отсъствала напълно.

— Е, хубаво ли се огледахте, уважаеми принце? — рекъл бръснарят, като се приближил към него, и смеейки се, го заоглеждал. — Честно казано, човек даже и насън не може да види нещо толкова смешно. Но аз ще ви направя едно предложение, господинчо. Бръснарницата ми е много посещавана, но от известно време не толкова, колкото бих искал. Причината за това е, че съседът ми, бръснарят Шаум, е изнамерил отнякъде един великан, който му привлича клиентелата. Да се превърне човек във великан, не се иска голямо изкуство, но в човече като вас — това вече е нещо. Постъпете при мен на служба, дребосъко. Ще имате жилище, храна, пиене, дрехи, всичко. От вас ще се иска само да стоите пред вратата ми и да каните

хората да влязат. Ще разбивате пяната за бръснене, ще подавате на клиентите кърпа и трябва да сте сигурен, че ще се разбираме добре. Аз ще се сдобия с повече клиенти от оня с великана, а на вас всеки на драго сърце ще дава по нещо.

Джуджето се възмутило от цялата си душа на това предложение да служи като примамка при бръснаря. Но не било ли по-добре търпеливо да посрещне тази подигравка? Затова съвсем спокойно казало на бръснаря, че няма време за подобна служба и си тръгнало.

Ако злата стара вещица успяла да направи образа му неузнаваем, то на духа му не могла да посегне. Той усещал това. Защото не мислел и не чувствал както преди седем години. Забелязал, че за това време е станал по-мъдър, по-разбран. Не тъгувал за загубената си хубост, за грозния си вид, а за това, че бил прогонен като куче от бащиния си дюкян. Затова се решил още веднъж да опита да поговори с майка си.

Отишъл при нея на пазара и я помолил да го изслуша спокойно. Напомнил ѝ за деня, в който тръгнал със старата жена, за отделни случки от детските си години, после ѝ разказал как бил слугувал седем години като катеричка при злата фея и как тя го преобразила заради това, че я обидил навремето. Жената на обуцаря не знаела какво да мисли. Всичко, което разказал за детството си, било вярно. Ала когато споменал, че е служил седем години като катеричка, рекла: „Не е възможно. Феи не съществуват.“ Погледнала го още веднъж; видът му на уродливо джудже я отвратил и ѝ се сторило невъзможно това да е синът ѝ. Накрая сметнала, че е най-добре да разговаря по този въпрос с мъжа си, събрала кошовите си, казала му да я последва и двамата отишли в работилницата на обуцаря.

— Погледни този човек. Твърди, че е нашият изгубен син. Разказа ми всичко: как са го отвлекли преди седем години и как е бил омагьосан от една фея.

— Така ли? — прекъснал я ядосано обуцарят. — Това ли ти разказа? Чакай да те пипна, негоднико! Аз му разправих за всичко едва преди час и сега е тръгнал да те залъгва! Казваш омагьосан си бил, синко?! Почакай, ей сега ще разтуря магията!

Като рекъл това, обуцарят грабнал една връзка ремъци, които бил нарязал току-що, връхлетял върху дребосъка и го наложил по гърбицата и дългите ръце така, че той завикал от болка и побягнал с рев.

В този град, както и навсякъде другаде, има малко състрадателни души, готови да подкрепят един несретник, който същевременно изглежда като шут. Затова злощастното джудже останало целия ден без ядене и пиене, а вечерта му се наложило да ношува на стъпалата на една църква.

На другата утрин, когато слънчевите лъчи го разбудили, Якоб се замислил сериозно как да устрои живота си, след като бил прокуден от майка си и баща си. Гордостта не му позволявала да служи за реклама на бръснаря, не му се искало да се превърне в шут, за да печели пари. Какво трябвало да стори? Тогава изведнъж му дошло наум, че като катеричка бил усвоил изключително добре готварското изкуство. Не без основание си мислел, че може да започне работа при някой готвач. Затова решил да използва уменията си.

Щом улиците се оживили и се разсъмнало напълно, първата му работа била да влезе в църквата и да се помоли. Чак тогава поел по пътя си.

Херцогът, господарят на страната, бил прочут с чревоугодничеството и лакомията си, обожавал богатите трапези и събирал готвачите си от всички краища на света. Към неговия замък се отправил дребосъкът. Като стигнал до външната порта, пазачите го запитали какво желае и започнали да му се подиграват. Но той настоявал да се срещне с майстор-готвача. Желанието му предизвикало смях, но не му отказали, а го придружили през вътрешните дворове. Откъдето и да минел, слугите се спирали, извъръщали се да го гледат и му се присмивали високо. Към тях се присъединявали нови и нови, докато накрая се образувало огромно шествие от най-различни слуги, което запълзяло нагоре по стълбите. Конярите захвърлили чесалата, вестоносците се втурнали подир джуджето колкото можели, слугите, които се грижели за килимите, спрели да ги тупат. Всички се скупчили и бутали, настанала такава олелия, сякаш пред портите имало враг и отвсякъде се разнасяли викове:

— Джудже! Джудже! Видяхте ли джуджето?

Тогава на вратата се появил главният стражар. Лицето му било мрачно, в ръцете си държал огромен камшик.

— За Бога, псета такива, какъв е този шум, който вдигате! Не знаете ли, че господарят спи? — рекъл и изплющял с камшика по гърбовете на близките коняри и стражи.

— О, господарю! — викнали те. — Не виждате ли? Водим джудже, такова джудже, каквото не сте виждали досега!

Когато надзирателят съзрял дребосъка, с мъка се сдържал да не се разсмее високо, защото се боял да не навреди на честта си. Затова разпъдил с камшика другите, въвел джуджето в замъка и го попитал какво желае. Като разбрал, че желае да отиде при майстор-готвача, му рекъл:

— В грешка си, синко. Трябва да си се запътил при мен, надзирателя на стражата. Сигурно искаш да станеш шут на херцога. Не е ли така?

— Не, господине! — отвърнало джуджето. — Аз съм умел готвач, опитен съм в приготвянето на всякакви редки гозби. Заведете ме при главния готвач. Може да има полза от моите способности.

— Всеки да прави каквото намери за необходимо, господинчо. Между другото ти си едно неблагоприятно момче. Да искаш да работиш в кухнята! Като шут нямаше да вършиш никаква работа, а щеше да получаваш ядене и пиене до насита, а също и хубави дрехи. Но да видим какво ще излезе. Едва ли ще си толкова добър, че да станеш дворецов готвач, но за чирак си много добър.

При тези думи главният стражар на замъка го хванал под ръка и го отвел при главния готвач.

— Уважаеми господине — обърнало се към него джуджето и направило толкова голям поклон, че с носа си докоснало килима, — не се ли нуждаете от умел готвач?

Главният готвач го огледал от главата до петите, избухнал в силен смях и възкликнал:

— Какво? Ти готвач? Да не мислиш, че нашите печки са толкова ниски, че да можеш да виждаш отгоре им, пък макар и като се изправиш на пръсти и протегнеш хубаво глава? О, мило дребосъче! Който те е изпратил при мен да си търсиш работа като готвач, те е взел за глупак.

При тези думи главният готвач се разсмял силно, а с него и главният стражар на замъка и всички слуги, които били в стаята.

Но джуджето не се смутило.

— Какво са едно или две яйца, малко сироп или вино, брашно и подправки за домакинство като това, в което има в изобилие от тях? — рекъл той. — Поръчайте ми да приготвя някое вкусно ястие, набавете

каквото ми е нужно и то ще бъде приготвено бързо пред очите ви, така че ще си кажете: „Той е истински готвач“.

Такива и подобни речи дръпнал дребосъкът и било чудно да гледа човек как в това време очичките му искрели, дългият му нос се клател насам-натам, а жестовете на тънките като паяжина пръстчета подкрепяли словата му.

— Добре! — рекъл главният готвач, хванал главния стражар под ръка и му прошушнал: — Добре! Нека да се позабавляваме, пуснете ни да отидем в кухнята!

Минали през много салони и коридори и накрая стигнали до кухнята. Тя била голямо просторно помещение с чудесна наредба. В двайсет готварски печки огънят никога не спирал да гори. Бистра вода, която служела едновременно и за рибарник, течела наред кухнята. Най-нужните продукти били подредени в шкафове от мрамор и изкусно обработено дърво, а отляво и отдясно имало десет стаи, заредени с най-големите изкушения за стомаха, които можели да се срещнат из цял Франкистан и дори в Ориента. Разни кухненски помощници сновели наоколо, хлопали и разносяли котли и тигани, вилици и лъжци за отпенване. Ала щом главният готвач влязъл в кухнята, всички замръзнали на място и се чувало само пращенето на огъня и клокоченето на поточето.

— Какво заповяда господарят да се приготви днес за закуска? — попитал майстор-готвачът първия отговорник за закуската, един възрастен готвач.

— Господарю, той благоволи да нареди датска супа и червени хамбургски кнедли.

— Добре — подел майстор-готвачът наново, — чу ли какво желае да похапне господарят? Осмеляваш ли се да приготвиш тези трудни ястия? Кнедлите няма да успееш да ги докараш в никакъв случай. Те се правят по тайна рецепта.

— Няма нищо по-лесно от това — за всеобщо учудване отвърнало джуджето, защото като катеричка често било приготвяло тези ястия. — Трябва да ми дадете само тези и тези билки и подправки, мас от дива свиня, корени и яйца — казал тихо той, за да могат да го чуят само главният готвач и отговорникът за закуската, — а за кнедлите са ми нужни най-различни меса, малко вино, патешка мас, джинджифил и една билка, която се нарича „утеха за стомаха“.

— Ха! В името на свети Бенедикт, при кой вълшебник си се учил? — възкликнал учуден готвачът. — Изреди всичко до най-малката подробност, а че се слага и билката „утеха за стомаха“, дори и ние не знаехме. Да, сигурно ще придаде още по-приятен вкус. О, ти си истинско чудо сред готвачите!

— Не съм очаквал подобно нещо! — изненадал се и майсторът. — Нека го допуснем да пробва! Дайте му нещата, които поиска, съдове и всичко друго и го оставете да приготви закуската!

Чираците направили, каквото им било наредено, подредили всичко на печката, но се оказало, че джуджето едва я стига с носа си. Затова струпали няколко стола, поставили отгоре една мраморна плоча и поканили малкия вълшебник да покаже способностите си. В голям кръг около него се наредили готвачите, помощниците, слугите и всички други. Гледали го и се чудели как се справял с всичко така бързо и точно, как приготвял гозбите толкова чисто и хубаво. Когато всички продукти вече били в тенджерите, наредил да ги сложат на огъня и да ги оставят да врат, докато извика. После започнал да брой „едно, две, три и т.н.“ и като стигнал до петстотин, извикал „Стоп!“. Тенджерите били свалени от огъня и дребосъкът поканил майстор-готвача да опита от ястията.

Дворцовият готвач наредил на един помощник да му подаде една златна лъжица, изплакнал я в поточето и я подал на майстор-готвача. Той пристъпил с тържествена физиономия към печката, гребнал с лъжицата от ястията, опитал, замижал, мляснал от наслада и рекъл:

— Чудесно, кълна се в името на херцога, чудесно е! Не искате ли и вие да опитате една лъжица, стражарю?

Той се понавел, взел една лъжица, опитал и се смаял от удоволствие и наслада.

— Моите почитания към вашето изкуство, скъпи отговорнико за закуската, вие сте опитен готвач, ала така чудесно нямаше да можете да направите нито супата, нито хамбургските кнедли!

А когато и готвачът опитал, стиснал почтително ръката на джуджето и рекъл:

— Дребосъко, ти си цял майстор в готварското изкуство! Да, подправката „утеха за стомаха“ придава невероятен вкус на цялото ястие.

В този момент в кухнята влязъл камериерът на херцога и съобщил, че господарят очаква закуската си.

Подредили ястията на сребърни подноси и ги занесли на херцога, а главният готвач завел дребосъка в стаята си и започнал да разговаря с него. Но не били приказвали по-дълго, отколкото е нужно човек да си каже патерностер^[1] и ето че се задал вестоносец и съобщил на главния готвач, че господарят го вика. Той набързо облякъл официалните си дрехи и последвал вестоносеца.

Видът на херцога издавал голямо задоволство. Току-що бил омел всичко от сребърните подноси и си избърсвал мустаците, когато главният готвач влязъл при него.

— Слушай, готвачо! — заговорил той. — Досега съм бил винаги много доволен от това как приготвяш храната, но я ми кажи кой сготви днес закуската ми? Откакто седя на бащиния трон, не ми се е услаждало така. Кажи как се казва този готвач, за да му пратя няколко дуката за отплата.

— Господарю, историята е странна — отвърнал главният готвач и разказал как сутринта довели при него едно джудже, което много искало да стане готвач, и какво последвало. Херцогът се учудил изключително много, наредил да му доведат джуджето и го разпитвал кой е и откъде иде. Горкият Якоб не можел да отвърне, че е омагьосан и по-рано е служил като катеричка, но все пак казал истината, като рекъл, че бил без майка и баща и се бил научил да готви при една старица. Херцогът не го разпитвал повече, защото необичайният му вид го забавлявал достатъчно.

— Ако решиш да останеш при мен — рекъл той, — всяка година ще ти давам по петдесет дуката, официално облекло и два чифта шалвари отгоре. Но ще трябва всеки ден лично да ми приготвяш закуската, да се разпореждаш как да се приготви обядът и изобщо да отговаряш за кухнята. И тъй като на всеки в двореца давам някакво прозвище, ти ще се наричаш Дългоносско и ще имаш честта да бъдеш помощник на главния готвач.

Дългоносско коленичил пред великия господар на Франкистан, целунал му нозете и обещал да му служи вярно.

Така за начало дребосъчето си осигурило прехрана и работа, при която да не става за посмешище. Можело да се каже, че херцогът се променил напълно, откакто джуджето Дългоносско заживяло в двореца.

Преди това обичал да измеря готвачите с подносите и съдовете, в които му сервирали ястията. Дори веднъж в яда си така силно запратил един не добре изпечен телешки джолан по челото на главния готвач, че той се строполил на земята и трябвало три дни да лежи в леглото. Херцогът пооправил допуснатата грешка, която направил заради лошото си настроение, с няколко шепи, пълни с дукати, но въпреки това всеки път, когато готвачите се явявали с гозбите си пред него, треперели целите от главата до петите. Откакто джуджето се появило в двореца, всичко се променило като по чудо. Господарят се хранел вече вместо по три, по пет пъти на ден, за да се наслади подобаващо на уменията на малкия си готвач, и никога не правел недоволна гримаса.

Често посред обета нареждал да извикат главния готвач и Дългоноско и ги канел до себе си — единия отляво, другия отдясно, и сам им давал в устата хапчици от вкусните ястия — чест, която двамата знаели да ценят.

Джуджето се превърнало в чудото на града. За да го наблюдава човек как готви, било нужно специално разрешение от майстор-готвача, а някои от най-знатните господа успели да издействат от херцога слугите им да могат да вземат уроци по готварство при джуджето, което носело немалко пари, защото всеки плащал на ден по десет дуката. За да не се чувстват оцетени останалите готвачи и да не му завиждат, Якоб им оставял парите, които знатните господа давали за уроците.

Така Дългоноско изкарал две години в изключително благоденствие и почести и единствено мисълта за родителите помрачавала щастието му. Живеел си така съвсем обикновено, докато един ден не се случило нещо особено.

Джуджето Дългоноско умеело да пазарува и изборът му всякога бил сполучлив. Затова, когато времето му позволявало, винаги отивало лично на пазара за птици и плодове.

Една сутрин пак се запътил към птичия пазар и търсел да избере тежки, тлъсти гъски, каквито се харесвали на господаря му. Няколко пъти минал нагоре-надолу по сергиите, за да огледа стоката. Отдавна било минало времето, когато видът му будел присмех и подигравки, сега той внушавал респект, защото всеки разпознавал в негово лице дворцовия готвач на херцога, така че всяка гъсарка била щастлива, само да извърнел носа си към нея.

Тогава не щеш ли, съвсем в края на една редица с гъски той забелязал една жена, която също продавала гъски, но не хвалела като останалите стоката си и не приканвала купувачите. Той се приближил към нея и почнал да оглежда и мери гъските ѝ. Те били точно такива, каквито желяел, купил три заедно с кафеза, качил ги на широките си рамене и поел по обратния път. Докато вървял му се сторило много странно, че само две от тях крякали и вдигали шум като истински гъски, а третата седял тиха и замислена, въздишала и охкала като човек.

— Тръгнала е да се разболява — рекъл си той, — трябва да побързам да я заколя и сготвя.

*Само да речеш да ме прободеш,
ще те ухапя.
Врата да ми извиеш —
рано, рано в гроба ще те пратя.*

Съвсем изплашено, джуджето Дългоноско свалило кафеза на земята. А гъската го изгледала с хубавите си, умни очи и въздъхнала.

— Не може да бъде! — възкликнало джуджето. — Тя, госпожица гъската, можела да говори! Не бих си го и помислил! Не се плашете, моля ви. Аз не съм вчерашен и няма да отнема живота на толкова рядка птица, която, мога да се хвана на бас, не винаги е била перната твар! Та нали и аз някога бях най-обикновена катерица!

— Прав си, че не съм родена в това срамно оперение. Ох, мигар някой е орисвал мен, Мими, дъщерята на великия властелин на времето, да бъда убита в кухнята на херцога?!

— Бъдете спокойна, госпожице Мими! — утешило я джуджето. — Така както е вярно това, че съм честен момък и помощник на главния готвач на негова светлост, е истина и че никой няма да ви посегне. Ще ви устроя курник в стаята си, ще имате достатъчно храна и ще посветя свободното си време на това да ви забавлявам. На останалите работници в кухнята ще кажа, че угоявам с всевъзможни треви една гъска за херцога и само да се удаде възможност, ще ви пусна на свобода.

Гъската благодарила просълзена. А джуджето изпълнило обещанието си, заклало другите две гъски, а за Мими построило отделен курник под предлог, че ще я приготвя за херцога по много специален начин. Не ѝ давал обикновена храна за птици, а ѝ носел сладки, солени и десерти и като имал свободно време, веднага отивал да си поприказва с нея и да я утешава. Двамата си разказали един на друг патилата си и така Дългоноско научил, че гъската била дъщеря на Властелина на времето, вълшебникът от остров Готланд. Той бил влязъл в пререкание с една стара фея, която успяла да го победи с хитрост и коварство. За да си отмъсти, тя превърнала дъщеря му в гъска и я отвела надалеч. Когато джуджето Дългоноско на свой ред ѝ разказало историята си, тя рекла:

— Имам някакво понятие от тези работи. Баща ми ни въведе донякъде в магиите със сестра ми, доколкото можеше, разбира се. Историята с кавгата край коша с подправки, твоето внезапно превъплъщение при помирисването на онази билка, както и някои думи на старицата, които ми предаваш, доказват, че си бил омагьосан от билка. Това ще рече, че ако откриеш билката, за която си е мислила феята, когато те е омагьосвала, ще можеш да се избавиш.

Това било слабо утешение за дребоська, защото откъде можел да намери той тази билка? Но въпреки това той благодарил на Мими и заживял с известна надежда.

По това време на гости при херцога трябвало да пристигне негов приятел, граф, който живеел в съседство. Затова той наредил да повикат джуджето Дългоноско и му рекъл:

— Дойде времето да докажеш дали ми служиш вярно и дали си майстор в готварското изкуство. Като изключим моя милост, благородникът, който ще ми дойде на посещение, се слави като най-големия чревоугодник и познавач на изисканата кухня, а в същото време и като много мъдър мъж. Погрижи се за това всеки ден да поднасяш на трапезата такива блюда, че да го смайваш все повече и повече. При това знай, че ако по време на престоя му предложиш някое ястие повече от един път, ще си навлечеш гнева ми. За целта ти е позволено да вземаш от ковчежника ми толкова пари, колкото са ти потребни. Ако трябва, ще разтопиш златото и диамантите ми в тигана! Предпочитам да се разоря, отколкото да се червя от срам пред графа.

Това били думите на херцога. А джуджето се поклонило благопристойно и рекло:

— Нека бъде, както повелявате, господарю! С Божията помощ ще сторя всичко, за да угодя на този изкусен познавач на добрата кухня, графа!

Малкият готвач проявил сега целия си кулинарен талант. Не щадял богатствата на господаря си, още по-малко самия себе си. През целия ден около него се виели кълба дим и се стрелкали огнени езици, а гласът му непрестанно отеквал в кухненския свод, защото се разпореждал като господар с готварските калфи и помощници.

О, господарю! Бих могъл да постъпя подобно на камиларите от Алепо, които предлагат на пътниците разкази за богато пируващи хора. Цял час изреждат всички поднасяни ястия и по този начин събуждат у слушателите такъв невероятен копнеж и още по-силен апетит, че те несъзнателно посягат към провизиите си и започват да се гощават, като споделят щедро трапезата си с камиларите. Но не ще го сторя.

Чуждоземният граф гостувал четиринайсет дни на херцога и времето му минавало чудесно в какви ли не удоволствия. Хранели се най-малко по пет пъти на ден и херцогът бил доволен от готварското изкуство, което демонстрирало джуджето, защото виждал, че по лицето на госта е изписано задоволство. Но на петнайсетия ден се случило така, че херцогът наредил джуджето да се яви при тях на трапезата, представил го на приятеля си, графа, като го попитал дали е доволен от джуджето.

— Ти си прекрасен готвач — обърнал се чуждоземният граф към Якоб — и разбираш какво значи човек да се нахрани порядъчно. През цялото време, докато бях тук, не повтори ни едно ястие и пригответи всичко превъзходно. Но я ми кажи защо толкова време не поднесе „короната на гозбите“ — пастет сюзерен?

Джуджето много се стреснало, защото до този момент не било чувало за това ястие, но се окопитило и отвърнало:

— О, господарю! Надявах се височайшият ви лик още дълго да озарява двореца, затова изчаквах с този специалитет, защото какво друго може да послужи по-добре за прощален поздрав на готвача от „короната на гозбите“?!

— Нима? — засмял се херцогът. — А мен? Може би си очаквал да умра, че да ме изпратиш с него? Защото и на мен не си поднасял

този пастет. Но приеми го като друг вид прощален поздрав, защото ти заповядвам още утре да поднесеш пастета на трапезата ни!

— Да бъде както заповядате, господарю! — отвърнало джуджето и напуснало салона.

Но съвсем не му било весело, защото разбрало, че е настъпил денят на позора и нещастиято му. Не знаело как да приготви този пастет, затова се оттеглило в стаята си и заплакало. Тогава към него се приближила гъската Мими, която се разхождала свободно там, и го попитала каква е причината за мъката му.

— Спри да плачеш — рекла му тя, когато чула за пастет „сюзерен“, — това ястие често присъстваше на бащината трапеза и знам приблизително какво е нужно за приготвянето му. Ще вземеш това и това, в такива и такива количества и дори да не е всичко, което в действителност е нужно, господата надали имат толкова фин вкус, че да го забележат.

Така каза Мими, а джуджето скокнало радостно, благословило деня, в който купило гъската, и се заело да приготвя „короната на гозбите“. Първо направило малък опит и изненадано открило, че пастетът бил превъзходен на вкус, а главният готвач, на който дал да пробва, го похвалил отново за невероятната му дарба.

На другия ден приготвил пастета в по-голям съд и след като го украсил с цветни клонки, изпратил да го сервират на господарската трапеза още топъл, току-що изваден от фурната. Той самият отишъл да се облече празнично и се отправил към салона за хранене. Когато влязъл, главният отговорник по разрязването тъкмо се бил заел с пастета и поднасял парченца със сребърна лопатка на херцога и неговия гост. Херцогът опитал една голяма хапка, вдигнал очи към тавана и след като преглътнал, рекъл:

— Ах, ах, ах! С право това ястие се нарича „короната на гозбите“! Но и моето джудже също е крал сред готвачите! Не е ли така, скъпи приятелю?!

Гостът си отрязал няколко хапчици, опитал ги внимателно и се усмихнал ехидно и загадъчно.

— Това тук е приготвено доста добре — отвърнал той, докато избутвал чинията си настрана, — но не съответства точно на „сюзерен“. Така и очаквах.

Херцогът сбръчкал чело от неудоволствие и почервенял от срам.

— Джудже-куче! — викнал той. — Как си позволяваш да причиняваш това на господаря си! Да наредя ли да ти отсекаат голямата глава за наказание, че готвиш така зле?!

— Ах, господарю! Смилете се за Бога! Аз приготвих ястието по всички правила на готварското изкуство, със сигурност не му липсва нищо! — отвърнало джуджето, цялото разтреперано.

— Това е лъжа, момче! — викнал херцогът и го ритнал. — Инак гостът нямаше да каже, че му липсва нещо. Ще наредя самия теб да накълцат и да те направят на пастет!

— Имайте милост! — викал дребосъкът, допълзял на колене до госта и обгърнал нозете му.

— Кажете какво липсва на ястието, че не ви е по вкуса? Не допускате да умра заради шепа месо и брашно!

— Това малко ще ти помогне, скъпи Дългоноско! — отвърнал чужденецът през смях. — Още вчера си помислих, че не ще можеш да приготвиш това ястие като моя готвач. Знай, че му липсва подправка, която тук е непозната, билката нисмитлуст^[2]. Без нея пастетът стои неподправен, така че господарят ти никога не ще го яде в същия вид като мен!

Това наистина разярило господаря на Франкистан.

— Напротив, ще го ям същия! — викнал той, а от очите му хвърчали искри. — Защото залагам на княжеската си чест, че утре ще ви покажа или пастета, приготвен по ваше изискване, или главата на това момче, забита на портата на двореца ми. Върви, куче, давам ти още двацет и четири часа на разположение!

След тези думи на херцога джуджето се запътило отново просълзено към стаичката си и оплакало пред гъската злата си участ, която го водела към явна смърт, защото не било чувало за тази билка.

— Ако е само това — каза гъската, — ще мога да ти помогна, защото баща ми ме научи да познавам всички билки. По друго време щеше да се простиш с живота си, но за късмет сега е точно новолуние и тази билка цъфти по това време. Но я кажи, растат ли около двореца стари кестени?

— О, да! — отвърнал Дългоноско с облекчение. — До езерото, на двеста стъпки от двореца има цяла група от кестени. Но защо са ни нужни те?

— Тази билка цъфти само около дънерите на старите кестени — казала Мими. — Затова нека не губим време и да търсим, каквото ти е нужно. Вземи ме на ръце и ме изнеси навън, аз ще я потърся.

Той послушал гъската и се отправил с нея към портата на двореца. Но там пазачът му препречил пътя с оръжието си и казал:

— Скъпи Дългоноско, с теб е свършено, не ти е позволено да напускаш двореца. Имам най-строга заповед от херцога.

— Но мога да се разхождам в градината? — попитало джуджето. — Бъди така добър и изпрати един от твоите приятели при главния стражар да го попиташ дали мога да се разходя из градината и да потърся билки.

Пазачът на портата изпълнил молбата му и предал, че главният стражар е дал разрешението си, защото градината била обградена с високи зидове и не можело и дума да става за бягство.

Като излязъл навън с гъската, Дългоноско внимателно я сложил на земята и тя забързала пред него към езерото, където растели кестените. Той я последвал с разтуптяно сърце, защото това бил последният му, единствен шанс. Бил решен, ако не намери билката, по-скоро да се хвърли в езерото, отколкото да се остави да го обезглавят.

Но търсенето на гъската оставало напразно. Тя бродила между кестените, обръщала с човката си всяка тревичка, но нищо не откривала и накрая заплакала от съчувствие и страх, защото мракът ставал все по-гъст и трудно можело да се разпознае какво има наоколо.

Тогава погледът на джуджето попаднал отвъд езерото и то викнало изненадано:

— Виж, виж, там, отвъд езерото има още един голям кестен. Хайде да идем там и да потърсим. Може пък за мой късмет билката да цъфти точно там.

Гъската подскочила и хвъркнала натам, а той хукнал след нея толкова бързо, колкото можели да го носят малките му крачка.

Кестенът хвърлял голяма сянка и наоколо му било тъмно, така че почти нищо не можело да се различи. Но внезапно гъската се спряла, запляскала радостно с криле, гмурнала се напред с главата във високата трева и откъснала нещо, което поднесла с изящно движение на учудения Дългоноско:

— Ето я билчицата и тук расте цяла туфа, така че винаги ще имаш от нея!

Джуджето гледало билката и не можело да повярва на очите си. Тя пръскала към него сладкото си ухание, което неволно извикало в паметта му сцената от преобразяването му. Стъбълцето и листата били синкавозелени и крепели яркочервен цвят, обрамчен с жълти ивици.

— Слава на Господа! — извикал дребосъкът, като се опомнил. — Какво чудо! Това май е същата билка, която ме преобрази от катеричка в този срамен вид. Дали да опитам?

— Още не — помолила го гъската. — Откъсни повече от билката и да отидем в стаята ти, да съберем парите ти и каквото друго имаш и чак тогава да пробваме силата на билката!

Така и сторили; прибрали се в стаята му, а сърцето на джуджето шумно биело нетърпеливо. То събрало в един вързоп петдесет-шестдесет дуката, които било спестило, малко дрехи и обувки и рекло:

— Ако е рекъл Господ, ще се освободя от това бреме.

Пъхнало си носа в цветчето на билката и вдъхнало уханието ѝ.

Тогава кокалите му заприщели и започнали да се разтягат, почувствал как главата му изскочила от раменете, погледнал крадешком към носа си и го видял да се смаява, гърбът и гърдите му започнали да се изправят, а краката му да се удължават.

Гъската проследила смаяна всичко това и възкликнала:

— Ха! Леле, какъв голям, какъв хубав стана! Слава Богу, вече нищо не остана от предишния ти вид!

Якоб се зарадвал много, склучил ръце и започнал да се моли. Но въпреки радостта си не забравил каква благодарност дължи на гъската Мими. Сърцето му го теглело да се прибере при родителите си, но той се преборил с желанието си заради дължимата благодарност.

— На кого другиго да благодаря, че възвърнах образа си? Без теб никога нямаше да намеря билката, щях да остана завинаги в онзи образ или дори да умра под секирата на палача. Сега искам да те възнаградя. Ще те отведа при баща ти. Той, който е така опитен във всички магьосничества, ще може лесно да развали магията.

Гъската се разплакала от радост и приела предложението му. Якоб излязъл благополучно от двореца, без никой да го разпознае, и се отправил към морския бряг, накъдето била родината ѝ.

Какво да разкажа още, освен че пътуването им приключило успешно, че магьосникът на времето възвърнал истинския образ на дъщеря си и пуснал Якоб да си върви у дома, натоварен с куп

подаръци; че той се върнал в родния си град и че родителите му с радост разпознали в красивия младеж изгубения си син и че с подаръците, които донесъл от магьосника, отворил дюкян и станал богат и щастлив.

Искам да добавя още само, че след като джуджето изчезнало от двореца на херцога, настъпил истински смут. Защото на другия ден, когато херцогът решил да изпълни заканата си да отсече главата му, защото не успяло да намери подправката, не могли да го открият никъде. Графът твърдял, че херцогът тайно го е пуснал да избяга, за да не се лиши от най-добрия си готвач, и го обвинил, че не си държи на думата. Заради това започнала голяма война между владетелите, много добре позната в историята под името „Билкова война“. Били се що се били, накрая сключили мир и този мир е известен като „пастетен мир“, защото на тържеството по случай примирието готвачът на графа бил приготвил „сюзерен“, „короната на гозбите“, така че господин херцогът похапнал с голяма наслада от него.

Така често малките причини водят до големи последици.

Е, това, господарю, беше историята за джуджето Дългоноско.

Това разказал робът от Франкистан. След като приключил, шейх Али Бану разпоредил на него, както и на другите роби да бъдат поднесени плодове и докато те се хранели, се разговорил с приятелите си. Младежите обаче, които били доведени от стареца, не можели да намерят думи, за да изразят възхищението си от шейха, дома му и цялата му наредба.

— Наистина — рекъл младият писар — няма начин, по който човек по-приятно да може да си запълни времето от това да слуша разни истории. Аз съм в състояние да седя така дни наред — кръстосал крака, облегнат на възглавничка и облакът глава, по възможност и с наргилето на шейха в уста — и да слушам разни истории. Приблизително така си представям живота в градините на Мохамед.

— Докато сте млади и можете да работите — рекъл старецът, — не може на сериозно да копнеете за подобна леност. Но признавам, че в това да слушаш разкази се крие особено очарование. Колкото и да съм стар, а аз влизам вече в седемдесет и седмата си година, колкото и неща да съм чул в живота си, като видя разказвач, седнал на някой ъгъл и наобиколен от голям кръг слушатели, също не се отказвам от

възможността да се настая и да го послушам. Човек се размечтава, заживява с непознати хора, с чудновати духове и феи и с образи, които не се срещат всеки ден, а след това, когато остане сам, има материал, към който може да се върне, подобно на пътник, тръгнал добре снабден през пустинята.

— Никога не съм се замислял за това — казал друг от младежите, — в какво се крие същинското очарование на тези разкази. Но и аз се чувствам като вас. Като дете, когато ставах нетърпим, ме укротяваха с приказки. В началото ми бе безразлично за какво ми разказваха, стига само да ми разправяха нещо, стига само нещо да ставаше. Колко пъти неуморно съм слушал онези басни, сътворени от умни мъже, в които те са оставяли частица от мъдростта си — за лисицата и за глупавия гарван, за лисицата и вълка, истории за лъва и останалите животни. Когато поотраснах и почнах да общувам с хората, една кратка историйка вече не ми бе достатъчна, трябваше да е по-дълга и да разказва за хората и техните патила.

— Да, добре си спомням това време — прекъснал го един от неговите приятели. — Ти ни запали по приказките, независимо какви биваха те. Един от вашите роби знаеше толкова много, също като камилар, който пътува между Мека и Медина. Като свършеше работата си, го карахме да седне при нас на тревата пред къщата и го молахме да разказва, докато може, и той разказваше ли разказваше, докато настъпеше нощта.

— И пред нас се разкриваше — отвърнал му писарят — ново, непознато царство, царството на духовете и феите, изпълнено с всякакви невиждани цветя и дървеса, с богати смарагдови и рубинени палати, населено с огромни като великани слуги, които се явяваха само човек да завърти пръстена си, да потърка вълшебна лампа, да изрече думата „Саломос“ и поднасяха чудни ястия в златни блюда. Неволно се озовавахме в онази страна, преживявахме заедно със Синбад чудните му пътешествия, разхождахме се вечер с Харун ал Рашид, мъдрият владетел на правоверните, а везира му Яфар познавахме добре като самите себе си. Накратко, живеехме в онези истории, както човек живее нощем в сънищата си, и за нас нямаше по-хубаво време през денонощието от вечерта, когато се намирахме на поляната и слушахме стария роб да ни разказва. Но я ни кажи, старче, на какво се дължи

това, че така обичахме да слушаме приказки, че и сега за нас няма приятно развлечение?

Раздвижването, което настанало в стаята, и това, че надзирателят на робите приканил за внимание, попречили на стария човек да отговори. Младите не знаели дали да се радват, че ще чуят нова история или да се сърдят, че е прекъснат увлекателният им разговор със стареца. Но ето че вече се изправял втори роб и подхванал историята си: Историята за Абнер, евреина, който не бил видял нищо...

[1] Молитва на франките, която трае два пъти по-кратко от молитвата на правоверните мюсюлмани. ↑

[2] Кихни с кеф! (нем.) ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.